

RAAHEN KOULUJEN KRIISIOPAS

15.8.2023
Raahen kaupunki
Opetustoimi

Tärkeitä puhelinnumeroita	2
Toiminta kouluilla kriisitilanteessa (pikaohje)	3
1. KRIISITILANTEISIIN VARAUTUMINEN	4
1.1 MITÄ ON KOULUN KRIISITYÖ?	4
2. TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA	5
2.1 ONNETTOMUUDET JA UHKATILANTEET	5
2.1.1 TOIMINTA TAPATURMAN TAI SAIRAUSKOHTAUKSEN SATTUESSA	5
2.1.2 ONNETTOMUUS KOULUN ULKOPUOLELLA	5
2.1.3 VAKAVA UHKATILANNE	5
2.2 VÄKIVALTA TAI SEN UHKA	6
2.2.1 VÄKIVALTATILANNE KOULUSSA (OPPILAS KÄYTTÄYTYY VÄKIVALTAISESTI)	6
2.2.2 VAARALLINEN TAI EPÄILYTTÄVÄ HENKILÖ KOULURAKENNUKSESSA	6
2.2.3 POMMIUHKA	6
2.2.4 ASEITA KOULUSSA	7
2.2.5 HENKINEN VÄKIVALTA JA KIUSAAMINEN OPPILAIDEN VÄLILLÄ	7
2.2.6 KOULUN ULKOPUOLELLA TAPAHTUNUT VÄKIVALTA	8
2.2.7 OPPILAAN HENKILÖKUNTAAN KOHDISTAMA VÄKIVALTA	8
2.2.8 OPPILAAN HENKILÖKUNTAAN KOHDISTAMA UHKAAMINEN TAI SOLVAAMINEN	8
2.2.9 KOULUN AIKUISIIN KOHDISTUVA UHKAILU, SOLVAAMINEN JA NIMITTELY (HUOLTAJIEN TAI MUIDEN AIKUISTEN TOIMESTA)	9
2.2.10 TYÖPAIKKAHÄIRINTÄ JA EPÄASIAALLINEN KOHTELU	9
2.3 PÄIHTEET	10
2.3.1 OPPILAS PÄIHTYNEENÄ KOULUSSA (alkoholi, pillerit, huumeet ja muut päihteet)	10
2.4 VAKAVAT SAIRASTUMISET TAI KUOLEMANTAPAUKSET	11
2.4.1 VAKAVA SAIRAUUS TAI VAMMA	11
2.4.2 OPPILAAN KUOLEMA	11
2.4.3 OPETTAJAN TAI KOULUN HENKILÖKUNTAAN KUULUVAN KUOLEMA	12
2.4.4 OPPILAAN LÄHIOMAISEN KUOLEMA	12
2.5 ITSEMURHAN UHKA TAI ITSEMURHA	13
2.5.1 ITSEMURHAN UHKA	13
2.5.2 ITSEMURHA	13
3. TIEDONKULKU KRIISITILANTEESSA	14
3.1 SUULLINEN TAI KIRJALLINEN TIEDOTE (koulun tasolla)	14
4. OPPILASHUOLTORYHMÄN TEHTÄVÄT KRIISITILANTEESSA	15
5. LIITTEET	16
LIITE 1 : Kuoleman käsittely koulussa	16
LIITE 2 : Yhteinen ohjeistus kuolemantapauksissa, joka koskettaa kaikkia kouluja	18
LIITE 3 : Kriisistä keskustelu kotona	19
LIITE 4 : Surulaatikon kokoaminen	20
LIITE 5 : Linkkejä aiheeseen liittyen	21
LIITE 6 : Tapahtumien pikakirjauslomake	22

Tärkeitä puhelinnumeroita

YLEINEN HÄTÄNUMERO	112
PÄIVYSTYS TERVEYSKESKUS, PÄIVYSTYSAPU	116 117
MYRKYTYSKESKUS	0800 147111
LASTENSUOJELU (kiireelliset)	112
LASTENSUOJELUNEUVONTA	0401358125
LAPSIPERHEIDEN PALVELUOHJAUS	0401358125
PERHENEUVOLA	044 4394792
TYÖTERVEYS PIHLAJALINNA, AJANVARAUS	010 312010
PIHLAJALINNAN PALVELUNEUVOJA	050 4512539
TYÖSUOJELUVALTUUTETTU	044 439 3228
TYÖSUOJELUPÄÄLLIKKÖ	040 130 8290
JÄLKIPUINTI-/KRIISIRYHMÄ	040 130 3874

Toiminta kouluilla kriisitilanteessa (pikaohje)

VARAUTUMINEN	KRIISITILANTEESSA TOIMIMINEN	KRIISITILANTEEN JÄLKEEN
<p>Koulutus ja perehdytys</p> <ul style="list-style-type: none"> • pelastus- ja turvallisuussuunnitelman läpikäyminen vuosittain henkilökuntakokouksessa • uuden työntekijän perehdytys • ensiapu- ja alkusammutustaitojen ylläpitäminen • muu aiheeseen liittyvä koulutus 	<p>Toiminta tässä ja nyt</p> <ul style="list-style-type: none"> • akuutit toimenpiteet tilanteen mukaisesti(ensiapu, alkusammutus, evakuointi) • kriisisuunnitelman mukainen toiminta yhteistyössä oppilashuollon kanssa • konsultoitavat tahot tapauskohtaisesti: <ul style="list-style-type: none"> ○ poliisi ○ pelastusviranomaiset ○ lastensuojeluviranomaiset ○ muut tarvittavat tahot esim. seurakunta ja nuorisotyö 	<p>Ensivaiheen seuranta ja toiminnan arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilashuoltoryhmä ja henkilöstö käyvät läpi ja arvioivat tilanteen ja toiminnan
<p>Valmiuksien säännöllinen harjoittelu ja ylläpito</p> <ul style="list-style-type: none"> • poistumis-/suojautumisharjoitukset • ensiapukoulutukset • hälytyskoodit niihin tilanteisiin, kun ei voida suorasanaisesti kuuluttaa turvallisuusohjeita (häly 1, häly 2 tms) 	<p>Tiedottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kriisitiedottaminen on nopeaa, aktiivista, luotettavaa, avointa ja läpinäkyvää • Tiedottamisen vastuunjako <ol style="list-style-type: none"> 1. julkinen tiedottaminen: operaatiota johtava viranomainen, 2. opetustoimen osalta opetus- ja kasvatusjohtaja 3. koulun osalta rehtori/koulunjohtaja 	<p>Jälkihoitotarpeen arviointi tai tukitoimien purkaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilashuolto ja muut mukana olleet tahot • jälkipuintiryhmä p. 040-130 3874
<p>Pelastus- ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen vuosittain</p> <ul style="list-style-type: none"> • kriisiryhmän nimeäminen ja ryhmän sisäisestä työnjaosta ja vastuuketjusta sopiminen heti lukukauden alkaessa 	<p>Tukitoimet</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarvittavat tukitoimet ja oppilashuollon konsultaatio • kriisiryhmän koollekutsuminen 	<p>Palaute ja arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikäli toiminnan ja viestinnän arvioinnin yhteydessä havaitaan muutostarpeita, tehdään tarvittavat muutokset kriisisuunnitelmaan tai pelastus- ja turvallisuussuunnitelmaan. • Tarvittaessa järjestetään lisäkoulutusta henkilökunnalle

TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN ON JATKUVAA KEHITTÄMISTÄ

1. KRIISITILANTEISIIN VARAUTUMINEN

1.1 MITÄ ON KOULUN KRIISITYÖ?

Kriisityö on fyysisen ja psyykkisen ensiavun antamista.

Fyysisen ensiavun tarkoitus on pelastaa henki ja huolehtia lisäävun sekä hoidon saamisesta. Päähuomio on elintoimintojen turvaamisessa.

Psyykkinen ensiapu rauhoittaa, lohduttaa ja selvittää asioita onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja niiden jälkeen. Se on huolenpitoa koko ihmisestä, myös hänen ihmissuhteistaan ja tunne-elämästään.

Koululla rehtori/koulunjohtaja aloittaa tarvittavat toimenpiteet eri kriisitilanteissa ja kutsuu oppilashuoltoryhmän koolle tekemään toimintasuunnitelmaa.

Traumaattisen tilanteen jälkihoidossa on tärkeää muistaa, että uhreilla, silminnäkijöillä ja muilla paikalla olleilla on erilaiset kokemukset tapahtuneesta. Tämän vuoksi tilanteen jälkihoidossa on huomioitava kaikki em.ryhmät.

Kaupungin kriisi-/jälkipuintiryhmä tarjoaa apua traumaattisten tilanteiden käsittelyyn onnettomuuden uhreille ja heidän omaisilleen. Jälkipuintiryhmään voivat ottaa yhteyttä tilannetta hoitavat viranomaiset. Koululla oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta käyttää yksilökohtaisen oppilashuollon palveluja ja voidaan myös ohjata Perheneuvolan tuen piiriin.

Tarvittaessa koulun oppilaille pidetään luokittain keskustelutilaisuus tapahtuneesta oppilashuoltoryhmän sopimalla tavalla. Myös tapahtumahetkellä koulusta poissaolleet voivat tarvita tukea.

Ohjeita keskustelutilaisuuden pitämiseen löytyy liitteestä 1 *Kuoleman käsittely koulussa*.

2. TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA

Materiaalissa käsitellään kriiseihin varautumista, toimintaohjeita kriisin sattuessa, kriisin käsittelyä ja jälkihoitoa sekä kriisitiedottamista.

2.1 ONNETTOMUUKSET JA UHKATILANTEET

2.1.1 TOIMINTA TAPATURMAN TAI SAIRAUSKOHTAUKSEN SATTUESSA

Tee nopeasti tilannearvio:

- Selvitä mitä on tapahtunut
- Onko potilas hereillä?
- Hengittääkö, toimiiko sydän?
- Aloita ensiapu, pyydä tarvittaessa apua ensiaputaitoisilta
- Jos kouluterveydenhoitaja on paikalla, hänet kutsutaan tilanteeseen
- Tarvittaessa hälytä lisäapua 112
- Muut oppilaat pois onnettomuuspaikalta aikuisen kanssa
- Älä jätä potilasta yksin
- Ilmoitus huoltajille tapahtuneesta
- Ilmoitus rehtorille/koulunjohtajalle tapahtuneesta
- Rehtori kutsuu oppilashuoltoryhmän kokoon (tilanteen mukaan)
- Tiedottaminen henkilökunnalle
- Käsittely luokassa
- Tiedottaminen koteihin ennen kuin oppilaat päästetään kotiin
- Yksittäiseen oppilaaseen liittyvät tapahtumat kirjataan muistiin Wilmaan (Kirjaus koulussa tapahtuneesta)
- Tapaturmien pikakirjaus (Liite 6)
- Tapaturmailmoitus

2.1.2 ONNETTOMUUS KOULUN ULKOPUOLELLA

- Virallinen tieto tapahtuneesta tulee huoltajilta. Viranomaiset eivät voi tiedottaa tapahtuneesta koululle.
- Oppilashuolto kokoontuu koulun turvallisuusvastaavan kanssa koolle: päätetään tiedottamisesta ja muista toimenpiteistä, mikäli asia koskee omaa koulua
- Tarvittaessa keskustelu luokassa pelkotilojen ja ahdistuksen purkamiseksi
- Mikäli onnettomuus on tapahtunut koulumatkalla oppilaalle tai koulun työntekijälle, tapaturmailmoitukset ja/tai uhka-/vaaratilanneilmoitus

2.1.3 VAKAVA UHKATILANNE

- Turvallisuutta tai terveyttä uhkaava onnettomuus
- Jos loukkaantuneita tai pelastustoimien tarvetta, toimitaan hätätilanteen mukaisia ohjeita noudattaen
- Ensimmäiseksi tapahtuneesta tiedon saanut henkilökunnan jäsen tiedottaa rehtorille
- Noudatetaan viranomaisten antamia ohjeita
- Jälkipuintiryhmä on mukana jälkihoidon suunnittelussa, asia on käsiteltävä myös tekniseltä kannalta, jotta varotoimia voidaan kehittää
- Uhka- tai vaaratilanneilmoitus (Poijussa)

2.2 VÄKIVALTA TAI SEN UHKA

2.2.1 VÄKIVALTATILANNE KOULUSSA (OPPILAS KÄYTTÄYTYY VÄKIVALTAISESTI)

- Selvitä nopeasti tilanne itsellesi ja toimi päättäväisesti
- Lähetä hakemaan toinen aikuinen paikalle.
- Huolehdi muiden oppilaiden turvallisuudesta ohjaamalla heidät toiseen tilaan.
- Pyri saamaan aggressiivisuus puhumalla hallintaan mahdollisimman pian.
- Älä provosoidu, älä huuda, pysy rauhallisena.
- Hankkikaa tarvittaessa lisäapua: ensiaputaitoinen henkilö, vakavissa tilanteissa poliisi
- Siirrä kiistan osapuolet eri tiloihin rauhoittumaan aikuisen kanssa
- Väkivaltatilanteista tiedotetaan koulukuraattoria ja selvitetään oppilashuollon tarve.
- Tilanteesta riippuen koululla harkitaan käytettävät kurinpitotoimet. Tilanteen vaatiessa rehtori/koulunjohtaja voi päättää oppilaan lähettämisestä kotiin tai oppilas voidaan erottaa koulusta määräajaksi.
- Tieto asianosaisten huoltajille ja tarvittaessa yhteys lastensuojeluviranomaisiin/poliisiin. Koulu voi kysyä neuvoa poliisilta, olisiko tilanteessa syytä tehdä rikosilmoitus. Vakavissa väkivaltaa sisältävissä tilanteissa tulee ottaa välittömästi yhteyttä poliisiin.
- Kirjataan tapahtuman ja osapuolten näkemykset seikkaperäisesti: Kirjaus koulussa tapahtuneesta -toimenpiteenä, kasvatust keskusteluna tai kurinpitotoimena
- Koulun sisällä rehtori/koulunjohtaja tiedottaa asiasta riittävästi huhujen katkaisemiseksi.

Asia voidaan myös viedä rikos- ja riita-asioiden sovitteluun, jossa asiaa selvittävät koulun ulkopuoliset ihmiset. Kuka tahansa väkivallasta tietävä voi tehdä rikosilmoituksen, vaikka tekijä olisikin alle 15-vuotias. Koulun henkilökunnalla on tietyissä tilanteissa velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille. Ankkuri-tiimiä konsultoidaan rehtorin tai oppilashuollon toimesta.

2.2.2 VAARALLINEN TAI EPÄILYTTÄVÄ HENKILÖ KOULURAKENNUKSESSA

- Jos tilanne on rauhallinen, pyydetään henkilöä poistumaan (kahden aikuisen toimesta, ei yksin)
- Tiedotus keskusradiolla/puhelimitse **sovitulla koodilla** (esim. häly 1)
- Ilmoitus 112
- Opetustilojen ovet lukkoon, oven kiinni pysymisen varmistaminen
- Verhot kiinni ja valot pois
- Suojautuminen oven puoleiselle seinustalle (tai muulle huoneen turvallisimmalle seinustalle)
- Opettajalla on hyvä olla kännykkä auki ohjeita varten, vältetään kaikkea ylimääräistä puhelinliikennettä, jotta säästetään linjoja viranomaisviestintää varten
- Odotetaan ohjeita
- Tilasta poistutaan vasta luvan tultua
- Tiedottamisesta vastaa tilannetta johtava viranomainen, jonka ohjeiden mukaan koululta tiedotus koteihin

2.2.3 POMMIUHKA

- Tiedotus keskusradiolla tai kiertämällä kertomassa suullisesti rakennuksessa
- Ilmoitus 112
- Poistutaan opettajan johdolla turvallisuussuunnitelmassa olevaan kokoontumispaikkaan, josta ei saa lähteä ilman lupaa

- Jos epäillyn pommin paikka on tiedossa, poistutaan siitä pois päin jos mahdollista
- Mihinkään epäilyttävään esineeseen ei saa koskea
- Turvallisuusvastaava varmistaa, että kaikki ovat poistuneet rakennuksesta
- Tämän jälkeen tilannetta johtaa poliisiviranomainen
- Tiedottamisesta vastaa tilannetta johtava viranomainen, jonka ohjeiden mukaan koululta tiedotus koteihin

2.2.4 ASEITA KOULUSSA

- Opettaja tai rehtori/koulunjohtaja pyytää luovuttamaan aseensa tai siihen verrattavan esineen ja ilmoittaa huoltajalle ja tarvittaessa oppilashuoltohenkilöstölle ja viranomaisille
- Koulun rehtorilla tai opettajalla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, mikäli esineen tai aineen hallussapito on ilmeistä ja oppilas ei sitä pyynnöstä huolimatta luovuta. Oppilaalle on ilmoitettava tarkastuksen syy etukäteen. Tarkastajan tulee olla **oppilaan** kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. **Oppilaan** pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. (PoL 36§)
- Ase tai siihen verrattava esine säilytetään kansliassa ja luovutetaan vain poliisille/ huoltajalle. (PoL36g§)
- Mahdollinen kurinpitörangaistus

2.2.5 HENKINEN VÄKIVALTA JA KIUSAAMINEN OPPILAIDEN VÄLILLÄ

Kiusaaminen ja koulukiusaaminen

- Kiusaaminen on hetkellistä, toistuvaa tai pitkään jatkuvaa ja alistavaa ruumiillista tai henkistä väkivaltaa. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käyttäytyminen ei ole kiusaamista. Kiusaamiseen liittyy yleensä voimasuhteiden epätasapaino; kiusattu oppilas on jollakin tavalla puolustuskyvytön kiusaajaan tai kiusaajiin nähden.
- Koulukiusaamisesta on kyse silloin, kun yksi ja sama oppilas joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen toiminnan kohteeksi. Nimittely ja pilkkaaminen on kiusaamista, jos samaa oppilasta nimitetään uudestaan ja uudestaan. Töniminen ja lyöminen on kiusaamista, jos tönitään ja lyödään aina yhtä ja samaa oppilasta.

Sopimaton ja huono käytös

- Sopimaton ja huono käytös on erotettava kiusaamisesta. Huonotapaista käyttäytymistä on kaikki sellainen käytös, joka vähentää toisten viihtyvyyttä ja joka toistuessaan heikentää myös huonosti käyttäytyvän itsensä sosiaalista arvostusta ja yhteisössä elämistä. Huonotapaiseen käyttäytymiseen kuuluu aina myös epäkunnioitus ja välinpitämättömyys: itseä ja toisia, omia ja toisten tavaroita sekä yhteistä ympäristöä kohtaan. Huonotapainen kiroilee, huutaa, sotkee, särkee, sylkee, varastaa, nimittelee, uhkailee, laiminlyö tehtävänsä ja muut velvollisuutensa, ei pidä lupauksiaan, ei osaa tervehtiä, kiittää eikä pyytää anteeksi, rikkoo yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia sekä käyttäytyy toisia kohtaan muutoin sopimattomasti ja asiattomasti.
- Kiusaamisen tavoin myös huono käytös vie koulusta työn ilon ja usein myös työrauhan. Sekin vaurioittaa ystävyyttä, yhteishenkeä ja ihmisten välistä kanssakäymistä ja on siksi tuomittavaa.

Raahessa on kirjattu peruskoulujen oma kiusaamiseen puuttumisen prosessi, joka noudattaa rakenteeltaan kaupungissa jo aiemmin kehitettyä käytöksen portaat -toimintamallia. Malli on tehty yhteistyössä oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Tapauksiin puututaan koululla, jos ne ovat tapahtuneet kouluajalla tai kouluun liittyvässä toiminnassa tai vaikuttavat koulun arkeen.

Toimintamalli kiusaamistilanteissa löytyy oheisesta asiakirjasta (OPS liite 5 kpl 7)

[Kurinpito- ja turvaamistoimet Raahen perusopetuksessa](#)

2.2.6 KOULUN ULKOPUOLELLA TAPAHTUNUT VÄKIVALTA

- Keskustele oppilaan kanssa rauhallisesti ja selvitä mitä on tapahtunut, sovi yhteydenotosta kotiin. Jos kyseessä on epäily perheväkivallasta, ota **ensin** yhteyttä lastensuojeluviranomaisiin ja poliisiin.
- Jos oppilaalla on vakavia fyysisiä vammoja, hälytä apua tai ohjaa oppilas huoltajan kanssa terveystieteiden keskuskeskukseen
- Tilanteen sitä vaatiessa ota yhteys lastensuojeluviranomaisiin ja poliisiin
- Seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneelle on järjestettävä välitön fyysinen ja psyykinen apu: OTA YHTEYS PÄIVYSTYKSEEN!
- Tapaturmailmoitus
- Opettajalla tai rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa huoltajille tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta. Ilmoitus tehdään erikseen kaikkien tapaukseen osallistuneiden alaikäisten huoltajille. Yhteisiä Wilma- viestejä kaikille vanhemmille ei pidä laittaa. Koulumatkalla tapahtuvaan kiusaamiseen ei voi käyttää koulun kurinpitotoimia.

2.2.7 OPPILAAN HENKILÖKUNTAAN KOHDISTAMA VÄKIVALTA

- Lähetä hakemaan toinen aikuinen paikalle.
- Käsitteilytapa sama kuin oppilas – oppilas – väkivaltatilanteessa: väkivaltaista oppilasta tulee auttaa, yhteys huoltajiin.
- Kirjataan tapahtuman kulku seikkaperäisesti Kirjaus koulussa tapahtuneesta -toimenpiteenä (Wilma, oppilaan oma sivu, Tuki, Toimenpiteet, Kurinpitotoimi, Toimenpiteen tyyppi: Kirjaus koulussa tapahtuneesta)
- Työntekijä ohjataan työterveyshuoltoon
- Opettaja/rehtori ottaa tarvittaessa yhteyttä työsuojeluvaltuutettuun – opettaja, rehtori ja työsuojeluvaltuutettu arvioivat yhdessä jatkotoimia.
- Tarvittaessa yhteys lastensuojeluun ja poliisiin
- Kirjaus väkivaltatilanteesta koulussa, intranet (Uhka- ja vaaratilanneilmoitus)

2.2.8 OPPILAAN HENKILÖKUNTAAN KOHDISTAMA UHKAAMINEN TAI SOLVAAMINEN

- Aikuisiin kohdistuvaan loukkaavaan kielenkäyttöön tai some-kirjoitteluun puututaan aina.
- Tapauksesta ilmoitetaan rehtorille ja huoltajalle.
- Oppilaan kanssa käydään kasvatustieteiden keskustelu (rehtori/koulunjohtaja tai tarvittaessa apulaisjohtaja/varajohtaja).
- Uhka- ja vaaratilanneilmoitus
- Tapauksessa on arvioitava täyttääkö se rikoksen tunnusmerkit (poliisia voi konsultoida). Jos täyttää, asianomainen voi tehdä poliisille rikosilmoituksen.
- Jos päädytään tekemään rikosilmoitus, rehtori/koulunjohtaja ilmoittaa asiasta oppilaan huoltajalle.

Esimerkkejä tapauksista:

Loukkaava kirjoittelu sosiaalisessa mediassa
Loukkaavien tai epäasiallisten kuvien tai videoiden julkaiseminen
Tilanteet, jotka koulun aikuinen kokee uhkaavana ja/tai loukkaavana

2.2.9 KOULUN AIKUISIIN KOHDISTUVA UHKAILU, SOLVAAMINEN JA NIMITTELY (HUOLTAJIEN TAI MUIDEN AIKUISTEN TOIMESTA)

- Tapauksesta ilmoitetaan välittömästi rehtorille.
- Työterveyshuolto tai muut terveydenhuollon ammattilaiset antavat asiantuntija-apua.
- Uhka- ja vaaratilanneilmoitus, tarvittaessa yhteys työsuojeluvaltuutettuun tai luottamusmieheen
- Tilanearvion jälkeen tehdään tarvittaessa rikosilmoitus.
- Laiton uhkaus on virallisen syytteen alainen teko, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi, eikä rikoksentehtäjä ole saman työnantajan palveluksessa.
- Käytännössä tämä tarkoittaa, että esim. opiskelijan tai hänen huoltajansa tekemä opettajaan kohdistuva laiton uhkaus etenee rikosasiaan jos poliisi saa siitä tiedon. Opettajan ei tarvitse vaatia tekijälle rangaistusta, toisin kuin tähän asti.
- Koulun moniammatillinen oppilashuoltoryhmä käsittelee asiaa tarvittaessa, mikäli asiasta aiheutuu uhkaa tai vaaraa kouluyhteisölle tai yksittäisille oppilaille.

2.2.10 TYÖPAIKKAHÄIRINTÄ JA EPÄASIALLINEN KOHTELU

- Kerro kiusaajalle, että et pidä tämän käytöksestä ja pyydä häntä lopettamaan se
- Kerro kiusaamisesta esimiehellesi (tai jos esimies on kiusaaja, tämän esimiehelle), hänellä on velvollisuus puuttua kiusaamiseen
- Pidä kirjaa tapahtumista ja kerää näyttöä
- Jos kiusaamista ei pystytä käsittelemään työyksikössäsi, hae apua: työterveyshuolto, työsuojeluvaltuutettu, luottamusmies jne.
- Kun asiasta pidetään kokouksia, sovitut asiat on hyvä kirjata muistiin!
- Ks. Raahen kaupungin TOIMINTAOHJEET TYÖPAIKKAHÄIRINTÄ- JA KIUSAAMISTILANTEISSA, intranet (Poiju)

2.3 PÄIHTEET

- Kun koulussa epäillä oppilasta päihteiden käytöstä, reagoiminen on tärkeää. Yhteydenotto huoltajiin.
- Asia viedään tiedoksi oppilashuollon henkilöstölle
- Lastensuojeluilmoitus tarvittaessa (esim. epäily huumeiden käytöstä)

2.3.1 OPPILAS PÄIHTYNEENÄ KOULUSSA (alkoholi, pillerit, huumeet ja muut päihteet)

- Tiedota asiasta rehtorille/koulunjohtajalle
- Mikäli rehtori/koulunjohtaja ei pääse paikalle, lähetä hakemaan toinen koulun työntekijä avuksesi
- Myrkytystilaa epäiltäessä soita ambulanssi 112
- Yhteys huoltajaan
- Yhteys sosiaaliviranomaiseen (lastensuojeluilmoitus)
- Tarvittaessa soimitaan myös poliisi paikalle (esim. päihtynyt käyttäytyy häiritsevästi tai uhkaavasti)
- Takavarikoi päihteet, jos mahdollista
 - Oppilaan tarkastaminen ja haltuunotetut esineet ja aineet tulee kirjata (kirjaus koulussa tapahtuneesta)
 - Rehtori luovuttaa huumeaineet vain poliisille
 - Muut päihteet voidaan luovuttaa huoltajalle
 - Jos huoltaja ei 3kk:n kuluessa nouda haltuunotettuja päihteitä, ne voidaan todisteellisesti hävittää. Hävittäminen tulee kirjata.
- Älä jätä oppilasta hetkeksikään yksin (saata oppilas mikäli mahdollista terveydenhoitajan tarkkailuun)
- Myöhemmin monialaisesti päätetään jatkotoimenpiteistä
- Huom. Työntekijöiden päihdehaittoja käsitellään Raahen Kaupungin päihdeohjelman mukaisesti (Poiju-Päihdeohjelma).
 - A-klinikan päivystys toimii arkipäivisin klo 9-11 ja perjantaisin klo 12-13.30 osoitteessa Rantakatu 8, ovi 5, 2. kerros. Päivystykseen voi tulla ilman ajanvarausta.
 - Lisäksi yhteyden saa soittamalla työntekijöille p. 044 439 3786, p. 044 439 3805, p. 044 439 3784, p. 040 135 8323

2.4 VAKAVAT SAIRASTUMISET TAI KUOLEMANTAPAUKSET

2.4.1 VAKAVA SAIRAUUS TAI VAMMA

- Menettelytavoista, esim. tiedottamisesta opettajille ja luokan oppilaille, neuvotellaan oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa.
- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tämän keskustelun pohjalta, esim. toimintaohjeet sairauskohtauksen varalta.

2.4.2 OPPILAAN KUOLEMA

Toimenpiteet välittömästi

- Mikäli oppilas menehtyy koulupäivän aikana, oppilaan **kuolemasta perheelle ilmoittaa poliisiviranomainen**
- Huoltajalle on syytä ilmoittaa heti hätäpuhelun jälkeen, mitä on tapahtunut (esim. tapaturma, sairaskohtaus) ja että apua on soitettu paikalle
- Koulussa tiedon saanut henkilö informoi rehtoria/koulunjohtajaa, joka kutsuu koolle koulun oppilashuoltoryhmän tarvittavin osin
- Rehtori tai koulunjohtaja tiedottaa tapahtuneesta henkilökuntaa
- Oppilashuoltoryhmä sopii kuka koulusta toimii yhteyshenkilönä perheeseen
- Otetaan esille surulaatikko (Liite 4)

Toimenpiteet tilanteen mukaan, kuitenkin mahdollisimman pian

- Oppilaille tiedottaminen tapahtuu oppilashuoltoryhmän ohjeiden mukaan
- Perheen toiveita tiedottamisen suhteen kunnioitetaan
- Hiljainen hetki, suruliputus
- Keskustelu luokissa / muistaminen sovitaan yhteisesti rehtorin/koulunjohtajan johdolla perheen toiveiden mukaisesti
- Vanhemmille ilmoitetaan, miten asiaa on käsitelty koulussa ja keihin vanhemmat voivat tarvittaessa ottaa koulussa yhteyttä
- Tuen tarjoamisessa huomioidaan erityisesti mahdolliset silminnäkijät ja lähimmät ystävät, tuen mahdollisuutta tarjotaan koko henkilöstölle ja kaikille oppilaille (kaupungin kriisiryhmä, oppilashuolto)

Toimenpiteet viikon kuluessa

- Omaisten muistaminen esimerkiksi kukkatervehdyksellä
- Luokkatilan järjesteleminen menehtyneen muistoa kunnioittavasti

Toimenpiteet myöhemmin

- Hautajaisiin osallistumisessa kunnioitetaan perheen toivetta
- Oppilaiden voinnin seuranta ja tarvittavat tukitoimet (opettajat, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja)
- Jälkipuinti tarvittaessa oppilaille
- Mahdollisuus jälkipuintiin henkilökunnalle
- Liite 1: Kuoleman käsittely koulussa

2.4.3 OPETTAJAN TAI KOULUN HENKILÖKUNTAAN KUULUVAN KUOLEMA

- Rehtori/koulunjohtaja kutsuu oppilashuoltoryhmän koolle ja sovitaan tiedottamisesta ja toimenpiteistä
- Rehtori/koulunjohtaja tiedottaa henkilökunnalle
- Tiedotus oppilaille oppilashuoltoryhmän ohjeiden mukaan
 - Ensin asianosainen luokka
 - Koko koulu yhteisö
- Keskustelut luokissa
- Hiljainen hetki, suruliputus
- Perheen muistaminen
- Jälkipuinti henkilökunnalle
- Jälkipuinti oppilaille
- Hautajaisiin osallistumisessa kunnioitetaan perheen toivetta
- Oppilaiden voinnin seuranta ja tarvittavat tukitoimet (opettajat, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja)
- Surulaatikko (Liite 4) ja kriisioppaan liitteet

2.4.4 OPPILAAN LÄHIOMAISEN KUOLEMA

- Tieto rehtorille/koulunjohtajalle, joka keskustelee oppilashuoltohenkilöstön kanssa tarvittavista toimenpiteistä
- Tieto oppilasta opettaville opettajille
- Kotoa kysytään lupa, kenelle muille ja mitä koulussa asiasta saa kertoa
- Opettaja keskustelee perheen toiveita kunnioittaen muiden oppilaiden kanssa, kuinka kohdata surutyötä tekevä oppilastoveri
- Opettaja järjestää omaisten muistamisen perheen toiveita kunnioittaen
- Oppilaalle järjestetään tarvittaessa muuta tukea yhteistyössä perheen kanssa
- Liite 1: Kuoleman käsittely koulussa

2.5 ITSEMURHAN UHKA TAI ITSEMURHA

2.5.1 ITSEMURHAN UHKA

- Jos oppilas tai henkilökuntaan kuuluva uhkailee tekevänsä itsemurhan tai yrittää sitä: **ÄLÄ JÄTÄ YKSIN**
- Kuuntele, älä tuomitse, älä vähättele
- Ota yhteys huoltajaan, kun olet keskustellut oppilaan kanssa
- Sovi huoltajan kanssa oppilaan ohjaamisesta avun piiriin, joko koulukuraattorin, kouluterveydenhuollon tai terveyskeskuksen päivystyksen kautta
- Tieto asiasta välitetään aina oppilashuoltolain mukaisesti oppilashuoltopalveluiden henkilöstölle
- Mikäli uhka koskee henkilökuntaan kuuluvaa, ota yhteys hätänumeroon 112

2.5.2 ITSEMURHA

- Tieto rehtorille/koulunjohtajalle, joka kutsuu oppilashuoltoryhmän koolle
- Perheeltä pyydetään lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin
- Rehtori/koulunjohtaja välittää tiedon henkilökunnalle
- Tieto oppilaille yhdessä sovittujen ohjeiden mukaan
- Keskustelut luokissa/jälkipuinti oppilaille oppilashuoltoryhmän päättämällä tavalla, jos siihen on huoltajan/omaisten lupa
- Muutoin noudatetaan kohdan Kuoleman käsittely koulussa -ohjeistusta

3. TIEDONKULKU KRIISITILANTEESSA

Kriisiviestintä on tehostettua ja nopeaa viestintää, jonka tarkoituksena on antaa täsmällistä, ajantasaista ja paikkansapitävää tietoa tilanteesta.

- Tiedottamisvastuu kuuluu
 - julkinen tiedottaminen: operaatiota johtava viranomainen,
 - opetustoimen osalta opetus- ja kasvatusjohtaja
 - koulun osalta rehtori/koulunjohtaja

3.1 SUULLINEN TAI KIRJALLINEN TIEDOTE (koulun tasolla)

- milloin tiedote on annettu
- mitä, missä ja milloin on tapahtunut
- mistä se johtuu
- mitä asialle ollaan tekemässä
- aiheutuiko tai onko tapahtumasta edelleen vaaraa tai häiriötä oppilaille, lähistön ihmisille, muille ihmisille tai ympäristölle
- milloin asiasta tiedotetaan lisää, jos lisätiedotuksen tarvetta on
- keneltä tapahtumasta saa lisätietoja

4. OPPILASHUOLTORYHMÄN TEHTÄVÄT KRIISITILANTEESSA

Vastuunjako

Koulunjohtaja/rehtori

- Kriisitalanteen johtaminen koulun tasolla
- Organisoida yhteistyössä oppilashuollon kanssa koulun tason toiminta kriisitalanteessa ja jälkikäsitteilyssä, yhdessä mietitään työnjako, yhteinen suunnitelma juuri käsillä olevaan tilanteeseen sopivalla tavalla
- Antaa koko koulun henkilökunnalle sama, yhtenäinen tieto pikaisesti jo ennen kuin on mitään virallista tiedotettavaa
- Informoida kaikkia työntekijöitä heidän tehtävistään kriisin aikana
- Sisäinen tiedottaminen - laajuus tilannekohtaisesti - henkilöstön tiedottaminen mahdollisimman pian - perheen näkemys huomioitava

Oppilashuoltoryhmä

- Organisoida yhteistyössä koulun johdon kanssa koulun tason toiminta kriisitalanteessa ja jälkikäsitteilyssä, yhdessä mietitään työnjako, yhteinen suunnitelma juuri käsillä olevaan tilanteeseen sopivalla tavalla
- Hoitaa yhteydet paikallisiin yhteistyötahoihin, esim. kriisiryhmään, sosiaali- ja terveystoimeen koulun tason tuen järjestämiseksi
- Olla opettajien tukena kertomassa tapahtuneesta oppilaille/luokille
- Tukea oppilaita ja henkilöstöä kriisitalanteessa
- Tilanneseuranta tarvittavien henkilöiden kesken - aktiivinen tilanteen seuranta tarvittaessa esimerkiksi kolmen - viiden päivän sisällä
- Jälkipurku - arviointia oppilashuoltoryhmän ja henkilöstön kesken

5. LIITTEET

LIITE 1 : Kuoleman käsittely koulussa

Kuoleman käsittely koulussa riippuu siitä, kuka on kuollut ja miten hän kuoli. Opettajan tai oppilaan kuolema vaikuttavat koko kouluun, kun taas esim. oppilaan vanhemman kuolema koskettaa yksittäistä oppilasta tai luokkaa.

- Hiljainen hetki
 - Hiljaisen hetken viettäminen tapahtuu rehtorin/koulunjohtajan johdolla joko yhteisesti esim. liikuntasalissa tai yhtäaikaisesti luokittain omissa luokissa. Hiljainen hetki kestää minuutin ja se vietetään seisten.

- Luokassa tapahtuva keskustelu
 - Opettaja tai tarvittaessa joku oppilashuoltoryhmästä
 - Aluksi kerrotaan, mitä tapahtuu lähitunteina ja miksi. Oppilaille kerrotaan, että kuoleman aiheuttamista reaktioista ja vaikutuksista puhuminen on tärkeää ja siihen varataan aikaa, koska se auttaa ymmärtämään tapahtunutta. Kun joku kuolee, mieli täyttyy ajatuksista ja tunteista, jotka tekevät meidät pelokkaaksi ja vihaiseksi. Kun tapahtuneesta puhutaan, ymmärretään paremmin miten toiset kokevat tilanteen ja miten väärinkäsitykset voidaan selvittää. Keskustelussa noudatetaan seuraavia sääntöjä:
 - i. Luokkatoverin ajatuksista, tunteista tai kokemuksista ei saa kertoa ulkopuolisille eikä sosiaalisessa mediassa omillakaan kanavilla.
 - ii. Ketään ei saa jälkeensä moittia tai kiusata sanojensa tai reaktioidensa takia. Itkeminen ja sureminen on sallittua eikä kenellekään pidä sanoa, ettei se ole sopivaa.
 - iii. Jokainen puhuu vain omasta puolestaan. Halutessaan voi olla myös hiljaa.
 - iv. Oppilaille, jotka eivät jostain syystä pysty tai halua osallistua yhteiseen käsittelyyn, tarjotaan mahdollisuutta käsitellä asia henkilökohtaisesti esim. koulukuraattorin kanssa tai olla vaan toisessa tilassa asian käsittelyn ajan.
 - Oppilaiden tulee saada kertoa, miten, keneltä, mistä he saivat tietää tapahtuneesta. Tämä auttaa luomaan tapahtumasta kokonaiskäsityksen alusta loppuun. Asiasta paljon tietävät antavat olennaista tietoa vähemmän tietäville. Jos kyseessä on onnettomuus, opettajan on hyvä hankkia tarpeelliset tiedot tapahtuman kulusta ja mahdollisista syistä, jotka hän voi esittää oppilaille.
 - Jos lapset ovat joutuneet kouluaikana tai koulumatkalla kuolemantapauksen silminnäkijäksi tai ovat löytäneet kuolleen, heidän on saatava purkaa ajatuksiaan. Silminnäkijöille on järjestettävä oma tilaisuutensa tapahtuneen käsittelemiseen, sillä heidän kertomuksensa voivat traumatisoida oppilaita, jotka eivät nähneet tapahtunutta. Silminnäkijöiden keskustelutilaisuuden järjestämiseksi apua voi pyytää kaupungin kriisityöryhmältä, koulupsykologilta ja kuraattorilta.
 - Opettaja kerää yhteen oppilaiden esiintuomat aiheet, ajatukset ja reaktiot sekä korostaa niiden normaaliutta. Opettaja voi kertoa, miten tavallisesti reagoidaan tällaisten tapausten jälkeen. Tällä tavoin oppilaita valmistetaan jonkun ajan kuluttua mahdollisesti ilmenevien reaktioiden varalle.

- Oppilailta kysytään, jäikö joku asia mietityttämään tai epäselväksi, ja mitä mieltä he olivat keskustelusta. Opettajan tulee rohkaista oppilaita tulemaan puheilleen myöhemminkin, jos he tuntevat tarvetta keskustella.
- Oppilaille myös kerrotaan paikoista, joista saa tukea suruunsa (koulukuraattori, - psykologi, perheneuvola). Tässä vaiheessa voi myös keskustella siitä, miten oppilaat voisivat auttaa toinen toisiaan tässä tilanteessa.
- Oppilaiden kanssa voi myös keskustella siitä, mitä sanoa toisille sureville oppilaille sekä kuolleen omaisille.
- Oppilaille voidaan jakaa myös neuvoja, joiden avulla he voivat ymmärtää tapahtunutta paremmin. Alla olevia toimenpiteitä voi tehdä myös luokan kanssa yhteisesti:
 - i. Puhukaa tapahtuneesta vanhempienne, ystävien ja kavereiden kanssa
 - ii. Käykää hautausmaalla/tapahtumapaikalla, vaalikkaa muistoa
 - iii. Kirjoittakaa runoja, pitäkää päiväkirjaa tai jotain vastaavaa
 - iv. Tehkää jotain yhdessä omaisten hyväksi
 - v. Osallistua järjestötoimintaan, esim. syöpäjärjestöt
 - vi. Oppitunti suru- / kuolemateemaan liittyen, yhteistyössä esim. kaupungin tai seurakunnan kriisityöryhmän kanssa
- Myös henkilökunta voi olla surun murtama, joten on huomioitava mitä kukin jaksaa tehdä. Pyydetään tarvittaessa tukea työterveyshuollosta.

LIITE 2 : Yhteinen ohjeistus kuolemantapauksissa, joka koskettaa kaikkia kouluja

Opetustoimi
Raahen kaupunki

Koulujen johtajille ja rehtoreille

Kouluilla toimitetaan suruliputus alkaen kello kahdeksan. Hiljainen hetki vietetään koko koulun kesken kello kymmenen tai koulun toimintaan sopivalla hetkellä.

Asiaa tulee käsitellä luokissa opettajan johdolla oppilaan ikätaso huomioon ottaen.

Ohjeita oppilaan tukemiseen:

- Säilytä arjen rutiinit ja ole läsnä arjen elämässä
- Keskustele lapsen kanssa tapahtuneesta
- Salli erilaisia tunteita ja reaktioita

Oppilaalle tarjotaan lisätukea, jos:

- Hän vetäytyy ystävistä ja/tai aikuisista
- Hänen käyttäytymisensä ja persoonallisuutensa muuttuu dramaattisesti
- Häneltä puuttuu sosiaalinen tuki
- Hänen koulusuorituksensa huononee
- Hän osoittaa vahvaa ja jatkuvaa välttämiskäyttäytymistä tai tunteiden tukahduttamista
- Hän toistaa jatkuvasti tapahtumaa
- Hänelle tulee pelkoreaktioita

Huolta aiheuttavissa tilanteissa ole yhteydessä koulupsykologiin, koulukuraattoriin tai terveydenhoitajaan.

Raahen kaupungin opetustoimi

LIITE 3 : Kriisistä keskustelu kotona

Kun kriisitilanne koskettaa koulua, koteja voi olla tarpeen informoida siitä, miten asiasta voi keskustella lasten kanssa kotona. Asiakirja muokattavaksi tarpeen mukaan.

SÄILYTÄ ARJEN RUTIINIT JA OLE LÄSNÄ LAPSESI ELÄMÄSSÄ

Tällaisen tapahtuman jälkeen lapsen turvallisuuden tunne voi horjua. Turvallisuuden tunteen palautumista voit edistää esimerkiksi huolehtimalla siitä että perheen arki jatkuu tavalliseen tapaan. Tapahtumat koskettavat eri perheitä eri tavalla: pienemmät koululaiset eivät välttämättä ole kiinnostuneita asiasta ollenkaan, ja isommille lapsille kysymys voi olla hyvinkin merkittävästä asiasta. Jos perheessä on eri ikäisiä lapsia, on selvää että pienemmät oppilaat kuulevat asiasta enemmän, jos heidän isosisaruksiinsa asia koskettaa. Myös sosiaalinen media tuo tapahtumat nopeasti jokaisen tietoisuuteen eivätkä sitä kautta tulleet tiedot aina ole tosiasiota, vaan somessa pyöritetään myös huhuja ja kuulopuheita.

KESKUSTELE LAPSESI KANSSA TAPAHTUNEESTA

Älä pelkää puhua lapsen kanssa tapahtumasta. Lapset tietävät, kuulevat ja ajattelevat yleensä paljon enemmän kuin aikuinen tulee ajatelleksikaan. Voit aloittaa ottamalla selvää mitä lapsesi jo tietää. Lapsen kanssa on hyvä keskustella myös siitä mitä hän on kuullut muiden puhuvan tapahtuneesta. On tärkeää että lapsi voisi aikuisen avulla erottaa tosiasiat huhuista ja mielikuvituksen tuotteista. Lasten ymmärrys ja kysymykset muuttuvat ajan mittaan ja siksi on tärkeää olla lapsen saatavilla ja valmiina keskustelemaan ja antamaan lisätietoa, kun lapsi ottaa asian esille.

SALLI ERILAISIA TUNTEITA JA REAKTIOITA

Kannattaa muistaa, että lasten reaktiot ovat riippuvaisia iästä, persoonallisuudesta ja selviytymistyylillä. Lapsi voi olla tavallista takertuvaisempi, tai viettää enemmän aikaa vanhempien tai sitten omien kavereidensa kanssa. Jotkut lapset haluavat puhua tapahtuman yksityiskohdista, jotkut ovat hiljaisia ja huolissaan, jotkut ajoittain vihaisia, joidenkin aktiivisuus nousee ja jotkut haluavat jatkaa kuin mitään ei olisi tapahtunut. Lapsen mieliala voi vaihdella ja eri aikoina voi esiintyä erilaisia reaktioita. Sen lisäksi että lapset ovat hämmentyneitä siitä mitä on tapahtunut, he ovat usein hämmentyneitä omista tunteistaan.

Kaikki eivät reagoi välittömästi, reaktiot voivat ilmestyä vasta päivien, viikkojen tai jopa kuukausien kuluttua. Lapsen persoonallista tapaa käsitellä häntä järkyttäneitä tapahtumia tulisi kunnioittaa. Tapahtumien käsittelyn tulee edetä lapsen sisäisen aikataulun mukaisella nopeudella. Kannattaa kuitenkin rohkaista lasta ilmaisemaan tunteitaan hänelle luontevalla ja iälle ominaisella tavalla; puhumalla, kirjoittamalla, piirtämällä, leikkimällä. Jos lapsi kysyy yhä uudestaan samaa asiaa, hän todennäköisesti pyrkii vain ymmärtämään tapahtunutta ja tulemaan toimeen oman hämmennyksensä kanssa.

Lapset reagoivat tällaisiin tapahtumiin eri tavoin, kaikkia tapahtunut ei kosketa samalla tavalla. Järkyttävien tapahtumien jälkeen on tavallista, että varsinkin nuoret keskustelevat asiasta keskenään paljonkin lähiviikkoina ja jopa kuukausina. Vanhempana on hyvä korostaa tiedossa olevia faktoja, koska monenlaiset huhut lähtevät helposti liikkeelle. Usein riittää, että lapsen lähellä olevat arjen aikuiset ovat valmiita keskustelemaan nuorten kanssa tapahtuneesta.

Vanhempia voi myös mietittyttää, miten lapsi tilanteeseen reagoi, ja tarvitseeko lapsi myös muuta apua.

AMMATTIAPUA TARVITAAN USEIN, JOS

- Lapsi vetäytyy ystävistä ja/tai aikuisista
- Lapsen käyttäytyminen ja persoonallisuus muuttuvat dramaattisesti
- Lapselta puuttuu sosiaalinen tuki
- Lapsen koulusuoritus huononee
- Lapsi osoittaa vahvaa ja jatkuvaa välttämiskäyttäytymistä tai tunteiden tukahduttamista
- Lapsi toistaa jatkuvasti tapahtumaa
- Lapselle tulee pelkoreaktioita
- Lapsi on jatkuvasti ahdistunut, masentunut ja jännittynyt
- Lapsen on vaikea saada unta ja nukkuu huonosti
- Lapsi ei pysty keskittymään
- Lapsen elämänsuunta katoaa
- Lapsella on ruumiillisia oireita, joihin ei löydy syytä

JOS MIETIT, TARVISIKO LAPSESI APUA, TAI MITEN MIELTÄ TAPAHTUMAAN LIITTYVISTÄ ASIOISTA KANNATTAISI LAPSEN KANSSA KESKUSTELLA, VOIT OLLA YHTEYDESSÄ OPPILASHUOLLON HENKILÖSTÖÖN.

LIITE 4 : Surulaatikon kokoaminen

Suru-uutisen tultua asian käsittelyä usein helpottaa, että koululla on valmis surulaatikko, jonka avulla käytännön asioiden järjestäminen sujuvoituu.

Surulaatikon sisältö

- Kriisioppaan kohdat 2.4.2. / 2.4.3. tulostettuna ja laminoituna
- Kuoleman käsittely koulussa -ohjeistus tulostettuna ja laminoituna
- Valkoinen pöytäliina
- Kynttilänjalka ja valkoinen kynttilä
- Valokuvakehys
- Kukkamaljakko

LIITE 5 : Linkkejä aiheeseen liittyen

[Opetushallituksen sivuilla kriiseihin varautumisesta](#)

[Kuntaliiton kriisiviestintä ohjeistus](#)

[Opetushallituksen sivuilla psykososiaalisen tuen järjestämisestä](#)

LIITE 6 : Tapahtumien pikakirjauslomake

Tapaturmien pikakirjauslomake, tehdään kun otetaan vastaan loukkaantunut oppilas.
Toimitetaan kansliaan tapaturmailmoituksen tekoa varten

1. Vastaanottajan nimi _____

2. Loukkaantunut oppilas _____

3. Päivämäärä, paikka ja kellonaika _____

4. Mitä tapahtunut

5. Loukkaantunut ruumiinosa _____

6. Toimenpiteet

a. annettu ensiapu

b. terveydenhoitajan tarkastus? kyllä ___ ei _____

c. yhteys päivystykseen? kyllä ___ ei _____

d. soitto kotiin? kyllä ___ ei _____

e. muuta kirjattavaa:
